

Заборовець О.П.
ст. викладач ФММ НТУУ «КПІ»
Усатюк В.В.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ВПЛИВ МЕХАНІЗМУ ВИРОБНИЧОГО ЛЕВЕРИДЖУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективного ведення підприємницької діяльності, прогнозування ризиків, можливостей та витрат в майбутньому потрібно використовувати механізми планування та прогнозування основних економічних показників підприємства в залежності від змін ринкової кон'юнктури. В період нестабільної економічної та політичної ситуації питання зміни величини прибутку в залежності від зміни об'єму реалізації, співвідношення витрат або ринкової ціни має особливо актуальне значення. Одним із механізмів управління прибутком, співвідношення рівня постійних та змінних витрат, а також визначення ризикованості бізнесу є механізм виробничого важеля (леверидж). У статті розглянуто поняття левериджу як системи управління прибутком підприємств, наведено приклад обрахунку виробничого важеля, а також вплив коливання деяких основних показників на зміну прибутку та значення левериджу. Виділено основні переваги від використання цього механізму менеджерами і завдання, які вирішуються за допомогою виробничого важеля. Також визначено основні переваги від використання цього механізму для підприємства.

Ключові слова: виробничий леверидж, виробничий (операційний) важіль, прибуток, управління прибутком, постійні витрати, змінні витрати, маржинальний дохід

Вступ. В умовах ринкової економіки кінцевим результатом діяльності суб'єктів господарювання є прибуток, що характеризує виробничо-господарську діяльність підприємства і створює можливості для розширення бізнесу. Максимізація прибутку є основною метою підприємницької діяльності. Чимало підприємств сьогодні зіштовхуються з проблемою неможливості подальшого збільшення прибутковості і прогнозу його рівня у майбутньому. Такий механізм управління прибутком як виробничий леверидж допомагає визначити ризикованість підприємства або галузі, спрогнозувати зміни прибутку в залежності від зміни обсягу реалізації та збалансувати постійні і змінні витрати.

Поняттю виробничого важеля (левериджу) у свої роботах приділяли увагу такі вчені як Калініченко З.Д., Безгінова Л.І., Власова Н.О., Хорин А.Н., Керимов В.Є. та ін.

Постановка завдання: Аналіз поняття виробничого левериджу як системи управління прибутком, способів його обчислення та основних задач, які вирішуються з його допомогою.

Результати дослідження: Головною метою підприємницької діяльності виступає максимізація прибутку та мінімізація витрат. В умовах постійного збільшення конкуренції на вітчизняному ринку, а також кризових явищ в країні, процес управління прибутком та пошук способів його максимізації є досить актуальним. Одним із механізмів мінімізації витрат, управління прибутком та пошуку можливостей його збільшення є виробничий леверидж.

Виробничий леверидж (англ. leverage – важіль) – це механізм управління прибутком підприємства, який ґрунтується на оптимізації співвідношення постійних і змінних витрат [1, с.12]. З його допомогою можна передбачити зміну прибутку підприємства залежно від зміни обсягу продажів, а також визначити точку беззбиткової діяльності. Виробничий (операційний) леверидж використовується керівниками для збалансування різних видів витрат і збільшення доходу.

Для обрахунку ефекту виробничого важеля (левериджу) використовують наступні формули:

$$Евл = \frac{TСМ}{П} \quad (1)$$

$$Евл = \frac{TFC + П}{П} = 1 + \frac{TFC}{П} \quad (2)$$

$$Евл = \frac{\Delta П}{\Delta В} \quad (3)$$

де Евл – ефект виробничого левериджу;

TСМ – загальний маржинальний дохід;

TFC – постійні витрати;

П – прибуток [2],

$\Delta П$ – зміна прибутку у %,

$\Delta В$ – зміна виручки у % [3, с. 1-3].

При розрахунку виробничого левериджу за допомогою формул 1 і 2 можна прослідкувати зміну питомої ваги постійних витрат в загальній сумі витрат підприємства. Чим нижча ця питома вага, тим більше буде змінюватись величина прибутку по відношенню до темпів зміни виручки підприємства.

Результат формули 3 показує на скільки відсотків зміниться прибуток при зміні виручки підприємства на 1%.

Розглянемо ефект виробничого левериджу на прикладі:

1. Виручка від реалізації (п.6 * п.7) – 467 000 грн.
2. Змінні витрати – 285 000 грн.
3. Маржинальний дохід (п.1 – п.2) – 182 000 грн.
4. Постійні витрати – 115 000 грн.
5. Прибуток (п.3 – п.4) – 67 500 грн.
6. Обсяг реалізованої продукції – 550 шт.
7. Ціна за одиницю – 850 грн.

8. Ефект виробничого левериджу (п.3 / п.5) – 2,7.

Для нашого прикладу ефект виробничого левериджу становить 2,7 одиниці (182 000 / 67 500). Це означає, що при зниженні виручки підприємства на 1 % прибуток скоротиться на 2,7%.

Використовуючи механізм виробничого левериджу, спрогнозуємо зміну прибутку підприємства якщо:

1. Змінні витрати зменшаться на 10% (з 285 000 грн. До 256 500 грн.) Призведе до збільшення маржинального доходу до 211 000 грн. (467 500 – 256 500) і прибутку – до 96 000 грн. (211 000 – 115 000). У цих умовах ефект виробничого левериджу на підприємстві знизиться до 2,19 одиниць (211 000/96 000).

2. Ціна реалізації збільшиться на 10 % (до 935 грн. за шт.). Це призведе до збільшення виручки від реалізації до 514 250 грн., Маржинального доходу – до 229 250 грн. (514 250 – 250 000) і прибутку – до 114 250 грн. (229 250 – 115 000). Як наслідок, підприємство може отримати додатковий прибуток у сумі 46 750 грн. (114 250 – 67 500). При цьому ефект виробничого левериджу знизиться з 2,7 до 2,0 одиниці (229 250/ 114 250).

3. Постійні витрати зменшаться на 10 % (з 115 000 грн. До 103 500 грн.) Прибуток підприємства збільшиться до 79 000 грн. (467 500 – 285 000 – 103 500), або на 17,04 %. У результаті зниження постійних витрат на 10 % ефект виробничого левериджу складе 2,31 одиниці (182 500 / 79 000) і в порівнянні з початковим рівнем знизиться на 0,39 одиниці (2,7 – 2,31).

4. Виручка скоротиться на 10 % і складе 420 750 грн. (420 750 – 420 750* *10/100). У цих умовах прибуток підприємства скоротиться на 27 % і складе 49 250 грн. (67 500 – 67 500 * 27 / 100).

Ефект левериджу полягає в тому, що при зміні виручки підприємства(доходу) змінюється і прибуток. Чим вищий показник левериджу, тим сильніша ця залежність і тим вищий виробничий ризик. Для підприємств, які мають високу питому вагу постійних витрат у структурі ціни, навіть незначна зміна обсягів виробництва може привести до істотної зміни прибутку від реалізації. Це пов'язано з тим, що постійні витрати підприємство змушене нести незалежно від того, виробляється продукція чи ні. Тому чим більший виробничий леверидж, тим більший ризик в умовах несприятливої ринкової ситуації несе підприємство. Великим виробничим (операційним) важелем володіють ті компанії, які мають велику частку основних фондів і нематеріальних активів у структурі балансу і великі управлінські витрати. І навпаки, мінімальний рівень левериджу притаманний компаніям, у яких велика частка змінних витрат.

Проте, величину операційного левериджу можна вважати показником ризикованості не тільки самого підприємства, але і виду бізнесу, яким це підприємство займається. Оскільки співвідношення постійних і змінних витрат може бути пов'язано з галузевими особливостями господарської діяльності. Така ситуація притаманна для ресурсномістких галузей

(нафтодобувна галузь, металургійна промисловість, залізничний та водний транспорт).

Але говорити про те, що висока доля постійних витрат у структурі собівартості є суто негативним явищем також не можна. Високі постійні витрати можуть свідчити про нарощення виробничих потужностей, технічне переоснащення або впровадження науково-дослідних чи конструкторських розробок у виробництво.

На величину виробничого левериджу впливають:

1. ціна та обсяг продажів;
2. змінні і постійні витрати;
3. комбінації перерахованих факторів [4, с. 114].

Виробничий леверидж демонструє потенційну можливість впливу на величину доходу за допомогою зміни обсягу виробництва й структури постійних витрат [5, с. 346].

За допомогою виробничого левериджу вирішуються наступні завдання:

1. Максимізація прибутку за рахунок скорочення постійних витрат;
2. Розрахунок фінансового результату в цілому по організації, а також за видами продукції, робіт або послуг на підставі схеми «витрати – обсяг – прибуток»;
3. Визначення критичної точки виробництва і використання її при прийнятті управлінських рішень та встановленні цін на роботи;
4. Прийняття рішення щодо припинення випуску товарів або надання послуг (якщо ціна падає нижче рівня змінних витрат);
5. Використання порогу рентабельності при розробці виробничих програм, встановленні цін на товари, роботи чи послуги [6].

Використання системи управління витратами та виробничого важеля (левериджу), надає підприємству наступні переваги:

1. Можливість збільшення конкурентоспроможності виробленої продукції на ринку за рахунок зменшення витрат і збільшення рентабельності;
2. досягнення економії матеріальних та фінансових ресурсів підприємства;
3. надає змогу оцінити ефективність діяльності підрозділів підприємства, мотивацію персоналу;
4. можливість розробити гнучку цінову політику, на її основі збільшити обсяг виробленої продукції і витіснити конкурентів;
5. прогноз рівня прибутку у перспективі.

Аналіз структури витрат підприємства дає можливість розробити або обрати стратегію поведінки на ринку та витіснити конкурентів.

Висновки: В статті досліджено поняття виробничого левериджу, наведено формули для його розрахунку, визначено переваги його застосування. Також наведено розрахунок виробничого важеля (левериджу) і проаналізовано зміну цього показника та прибутку підприємства в залежності від коливання ціни реалізації, постійних та

змінних витрат, виручки підприємства. Механізм визначення показника виробничого левериджу дозволяє провести прогноз прибутковості підприємства в майбутньому при нарощенні або скороченні обсягу виробництва продукції, зменшенні або збільшенні постійних та змінних витрат, а також визначити ризикованість підприємства.

Даний метод дозволяє аналізувати співвідношення постійних і змінних витрат у структурі собівартості продукції, шукати можливі шляхи зменшення постійних витрат і таким чином збільшити дохід від реалізації продукції і частку прибутку у цьому доході. Також цей механізм легкий у застосуванні, а його використання на підприємстві дозволить планувати витрати, чітко визначити взаємозалежності між прибутком, виручкою та витратами, що в свою чергу може стати перевагою підприємства у конкурентній боротьбі. Цей метод є досить перспективним для українських компаній, які працюють в умовах зростаючої конкуренції. Його використання дозволить знайти можливі шляхи збільшення прибутковості, а також прогнозу рівня прибутку в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Калініченко З.Д. Використання методу левериджу в управлінні структурою прибутку й капіталу / Калініченко З.Д. – збірник наукових праць «Економічний аналіз», 2008. – Випуск 2(18) – 65 с.
2. Производственный леверидж и его влияние на прибыль [Электронный ресурс] / А.Н. Хорин – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2012/04/05/leveridzh_vlijanie_na_pribyl.html
3. Керимов В.Э. Производственный леверидж – эффективный инструмент управленческого учета / Керимов В.Э. – периодическое издание «Менеджмент в России и за рубежом», 1999. – Випуск 6. – 3 с.
4. Безгінова Л.І. Ефект фінансового левериджу як критерій оптимізації структури капіталу торговельного підприємства / Безгінова Л.І., Власова Н.О. – Вісник Дон ДУЕТ, 2005. – № 3(27). – С. 185.
5. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учеб./[проф. Стоянова Е. С., доц. Крылова Т. Б., проф. Балабанов И. Т. и др.]; под ред. Е.С. Стояновой. – М.: Перспектива, 2010. – 656 с.
6. Карасева И.М. Эффект операционного рычага [Электронный ресурс] / Инна Михайловна Карасева // Элитариум – 2007 – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2007/09/24/jeffekt_operacionnogo_rychaga.html

Заборовец А.П.

ст. преподаватель ФММ НТУУ «КПИ»

Усатюк В.В.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

ВЛИЯНИЕ МЕХАНИЗМА ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ЛЕВЕРИДЖА НА ПРИБЫЛЬ ПРЕДПРИЯТИЯ

Для эффективного ведения предпринимательской деятельности, прогнозирования рисков, возможностей и потерь в будущем необходимо использовать механизмы планирования и прогнозирования основных

экономических показателей предприятия в зависимости от изменений рыночной конъюнктуры. В период нестабильной экономической и политической ситуации вопрос изменения величины прибыли в зависимости от изменения объема реализации, соотношение расходов или рыночной цены имеет особенно актуальное значение. Одним из механизмов управления прибылью, соотношение уровня постоянных и переменных затрат, а также определение рискованности бизнеса есть механизм производственного рычага (леверидж).

В статье рассмотрено понятие левериджа как системы управления прибылью предприятий, приведен пример расчета производственного рычага, а также влияние колебания некоторых основных показателей на изменение прибыли и значение левериджа. Выделены основные преимущества от использования этого механизма менеджерами и задачи, решаемые с помощью производственного рычага. Также определены основные преимущества от использования этого механизма для предприятия.

Ключевые слова: производственный леверидж, производственный (операционный) рычаг, прибыль, управление прибылью, постоянные затраты, переменные затраты, маржинальный доход

Zaborovets A.P., Usatyuk V. V.

THE IMPACT OF THE PRODUCTION MECHANISM OF LEVERAGE ON PROFITS OF THE ENTERPRISE

For the effective conduct of business prediction of risks, opportunities and losses in future one needs to use the mechanisms of planning and forecasting of major economic impacts depending on changes in market conditions. During the unstable economic and political situation, the question of change the value of profit depending on changes in sales volume, the ratio of costs or market price is of particular relevance. One of the mechanisms of profit management, value-level fixed and variable costs, and determination of the riskiness of the business there is the mechanism of the lever (leverage). The article considers the concept of leverage as a system of profit management companies, shows an example of the calculation of the production lever and the influence of the variations of some basic indicators on change of profit and the value of leverage. Identified the main advantages of using this mechanism by managers and tasks solved by the production lever. Also identified the main benefits of using this mechanism for the enterprise.

Keywords: industrial leverage, industrial (business) lever, profit, profit management, fixed costs, variable costs, profit margin

Кирикович К.В.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»
Круш П.П.
ФММ НТУУ «КПІ»

ПРИКЛАДИ ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано ряд чинників, які сприяють формуванню соціального капіталу на підприємствах країни, а також показано неоднозначність в тлумаченнях термінології соціального капіталу світовими економістами та його об'єктивного застосування серед персоналу будь-якої компанії. Авторами проведено аналіз використання норм соціального капіталу на провідних підприємствах вітчизняного ринку та зазначено цінність його впливу для економічного розвитку підприємств України.

Ключові слова: соціальний капітал, феномен довіри, чинники формування соціального капіталу, соціально-економічний розвиток.

Вступ. Дослідження вчених в області економіки, соціології, політології показують, що співтовариства, підприємства та організації засновані на довірі і співпраці, сприяють реалізації людського потенціалу. Все ширше в науковій літературі визнається той факт, що соціальні зв'язки і довіра виконують важливу роль в підтримці соціально-економічного розвитку

Постановка завдання. Мета статті – показати вплив соціального капіталу на конкурентоспроможність підприємства, його економічний розвиток та розмір доходів.

Результати дослідження. Сьогодні не існує єдиного визначення соціального капіталу, оскільки кожен вчений розуміє та трактує його по-своєму. Автором виокремлено визначення, які найчастіше зустрічаються в економічній літературі:

- інститути, відносини і норми, які формують якість і кількість соціальних зв'язків в суспільстві (визначення Світового банку, 1999 р.) [1];
- соціокультурний простір та інституційна інфраструктура [1];
- просторові відносини, взаємодії і мережі між групами людей, а також рівень довіри (зобов'язання і норми) усередині групі або співтовариства [1].

Перша відома згадка про соціальний капітал в сучасному значенні була пов'язана з освітою і належить Л. Ханіфану. З того часу соціальний капітал вивчався Дж. Джекобсом (1961), де соціальний капітал визначався як мережа сусідських відносин, Дж. Пассероном (1970) і П. Бурдье (1979), які застосовували дуже близьку за змістом концепцію культурного капіталу, Дж. Лорі (1987) – при дослідженні ринку праці, Дж. Коулменом